

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

Unitatea de invatare 2 a suportului de curs:

DIPLOMAȚIA PUBLICĂ ȘI MINORITĂȚILE ETNICE ȘI NAȚIONALE

CUPRINS

- ASPECTE TEORETICE PRIVIND DEFINIREA TERMENULUI DE MINORITATE ETNICĂ ȘI NAȚIONALĂ
- MINORITĂȚILE NAȚIONALE ȘI ETNICE ÎN RELAȚIILE INTERNAȚIONALE – ANALIZĂ TEORETICĂ ȘI CONCEPTUALĂ
- ASPECTE DE DIPLOMAȚIE PUBLICĂ PE PROBLEMATICA MINORITĂȚILOR ÎN CADRUL ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE (ONU, UE, NATO, OSCE)
- PREVENIREA CONFLICTELOR ȘI DREPTURILE MINORITĂȚILOR
- MANAGEMENTUL CONFLICTELOR INTERETNICE ȘI DIPLOMAȚIA PUBLICĂ
- STUDII DE CAZ PRIVIND MINORITĂȚILE ETNICE IMPLICATE ÎN CONFLICTELE INTERNAȚIONALE (BOSNIA-HERȚEGOVINA, KOSOVO, TRANSNISTRIA, CECENIA)
- STUDIU DE CAZ: MINORITĂȚILE ETNICE DIN ROMÂNIA ȘI ASPECTE DE DIPLOMAȚIE PUBLICĂ?

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

UNITATEA DE CURS II

MINORITĂȚILE NAȚIONALE ȘI ETNICE ÎN RELAȚIILE INTERNAȚIONALE – ANALIZĂ TEORETICĂ ȘI CONCEPTUALĂ

Scopul și tematica generală a cursului

Cuvinte cheie: minorități naționale și etnice, securitate, sociologia relațiilor internaționale

Minoritățile și Securitatea. Considerații teoretice

Chestiunea minorităților etnice s-a născut tocmai din dorința Conferinței de Pace din 1919-1920 de la Paris de a realiza un compromis între o Europă remaniată conform principiului adeziunii voluntare și existența unor grupuri de populații diferite de majoritățile naționale. Statisticile ne arată că deciziile teritoriale din 1919-1920 au redus masiv numărul naționalităților de la aproximativ 60 de milioane la aproape 20-25 milioane. Cu toate acestea, grupuri importante de germani (Silezia Superioară, Regiunea Sudeților) și maghiari (Cehoslovacia, România, Regatul Sârbilor, Croaților și

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

Slovenilor), care înainte fuseseră parte a unor comunități naționale, au rămas în afara acestora, primind statutul de „minoritate de rasă, limbă și religie”, bucurându-se de un sistem internațional de protecție¹.

Conceptul de securitate a dobândit noi valențe la sfârșitul războiului rece, dimensiunii militare, mai puțin manifestă, i s-au alăturat problemele protecției mediului, traficului de droguri și carne vie, crima organizată și nu în ultimul rând naționalismele radicale, generatoare de conflicte chiar în Europa. Aceste conflicte au implicat de cele mai multe ori înfruntări între state, majorități și minorități etnice sau naționale. Ca o consecință a acestei stări de fapt, după 1989, chestiunea minorităților a revenit la ordinea zilei în Europa Centrală și Orientală mai presantă ca niciodată.

Sfârșitul războiului rece, însoțit de disoluția Uniunii Sovietice și a regimurilor comuniste din Europa de Cetrală și de Est a deschis o perioadă de incertitudini și de noi amenințări. Era vorba de conflicte de intensitate diversă, rezolvabile, în special, prin mijloace politice și diplomatice.

Chiar dacă fondul problemei a fost unul teritorial sau economic, aproape toate aceste antagonisme comportă o dimensiune națională, implicând nu de puține ori tensiuni între majorități și minorități. Din acest punct de vedere, chestiunea minorităților a riscat și riscă în continuare să frâneze considerabil reorganizarea generală a Europei și a securității acesteia.

¹ Adrian Liviu IVAN, *Stat, Majoritate și Minoritate Națională în România*, Cluj-Napoca, CA Publishing, 2010, p.95-96.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

Majoritatea țărilor din Centrul și Sud-Estul european s-au angajat pe calea democrației, aderând la principiile pluralismului politic și ale statului de drept. Cheia angajamentului democratic al acestor țări rezidă în voința de coexistență a diverselor grupuri în sânul aceluiași stat și în tratamentul acordat minorităților.

Contrar acestei voințe, începând cu 1990, revoluțiile anticomuniste din Europa de Est au fost succedate de apariția unor naționalisme exacerbate, care a întărit teama - cum afirma distinsul politolog francez Marisol Touraine - de un “naționalism total”².

Aceste naționalisme au fost însoțite de o criză de legitimitate a statelor-națiune în zona central și sud-est europeană. Statul în această zonă a trebuit să facă față, pe de o parte, consecințelor sociale și economice rezultate din trecerea de la economia centralizată la economia de piață, iar pe de altă parte, revendicărilor unor grupuri etnice.

Foarte mulți specialiști considerau că rolul statului în sistemul internațional trebuia regândit, că apărarea drepturilor fundamentale ale omului să cadă în sarcina comunității internaționale pe cale a se structura(dreptul de ingerință).

² Marisol Touraine, *Géopolitique du XXI siècle*, Paris, Editions du Seuil, 1995, p.58.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

Așa se explică și demersurile întreprinse de organismele europene și euroatlantice pentru rezolvarea crizelor religioase și interetnice din fosta Yugoslavie.

Regimul politic din această țară, caracterizat de puseuri naționaliste, a recurs la ripostă contra unor grupuri etnice, nemulțumite de centralizarea și uniformizarea impuse cu forța de liderii de la Belgrad în anii comunismului.

Pentru a face față problemelor și raporturilor dintre majorități și minorități etnice, credem că trebuie să înțelegem raporturile dintre stat și minorități, rolul unor state vecine, ce au rolul de patrii-mamă pentru unele minorități etnice.

Caracteristicile principale ale conflictului dintre statul-națiune și minoritățile etnice și naționale

Conflictualitatea este o relație sociologică, o relație între diferite grupuri sociale, fiind așa cum se exprimă Christian Thuderoz „inerentă vieții în societate”³. Conflicturile, în general, sunt generate din lipsa unor resurse suficiente, de diviziunea socială a muncii, de existența unei relații de schimb, în care fiecare va încerca, din rațiuni axiologice și teleologice, să optimizeze retribuția sa în raport cu contribuția, de opoziția de interese între cei dirijați și cei ce dirijează (între grupul dominant și minoritate , în cazul de față) și de necesitatea integrării „voințelor împrăștiate”.

³ Christian Thuderoz, *Negocierile. Eseu de sociologie despre liantul social*, București, Știința , 2002, p. 31-40.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

Conflictele dintre grupurile majoritare și minoritare au, în general, cauze asemănătoare. Orice chestiune a minorităților, în orice timp și loc, reunește aceleași elemente: un grup numeric minoritar în interiorul unui stat, care se diferențiază de populația majoritară prin anumite caracteristici: culturale, lingvistice, naționale etc.

Chestiunea minorităților este determinată de o situație conflictuală între un grup minoritar și statul națiune în cauză. Adesea intervin în acest conflict și alți actori: statul cu care se înrudește minoritatea (“statul-patrie”) sau țările terțe. Nu trebuie să uităm din această ecuație organizațiile internaționale care începând cu Societatea Națiunilor și continuând cu ONU, Consiliul Europei, OSCE, UE și NATO au avut în vedere protecția minorităților.

Fiecare actor implicat în chestiunea minorităților are propria sa viziune despre situație, astfel că avem de a face cu *adevăruri multiple* și de cele mai multe ori divergente. Se impune, așadar, cunoașterea reprezentărilor subiective multiple ce permit înțelegerea fizionomiei conflictului și modalitățile de rezolvare ale acestuia⁴.

Cu cât percepțiile sunt mai emoționale, pasionale, relațiile între diferiți actori devin mai conflictuale.

Amenințarea pe care minoritatea o resimte la adresa securității sale, a supraviețuirii și identității sale este sursă de tensiune. Sursele de tensiune sunt favorizate de numărul grupului minoritar, de identificarea minorității cu teritoriul pe care ea este regrupată, valoarea simbolică pe care statul în cauză îl acordă spațiului locuit de minoritate (Kosovo – sârbii consideră că este teritoriul de formare al poporului sârb) – acesta este și spațiul referitor la care majoritatea și minoritatea își dispută apartenența istorică, argumentele având aici o încărcătură simbolică-istorică – (cine a fost primul?) – semnificativă.

⁴ Sylvie de Tirilly, *op.cit.*, p. 36-37.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

O altă sursă de tensiune o constituie situația frontalieră a teritoriului pe care locuiește minoritatea, la proximitatea imediată a “statului-patrie”. O susținere activă din partea acestuia poate fi resimțită de minoritatea națională ca un suport legitim pentru revendicările sale (a se vedea minoritățile maghiare din România și Slovacia).

Atitudinile și susținerea “patriilor-mamă” ar putea incita, uneori, grupul minoritar să se arate mai intransigent . În același timp, statul pe teritoriul căruia locuiește minoritatea poate vedea în sprijinul acordat de s “patria-mamă” o anumită ostilitate sau chiar o amenințare la adresa suveranității și integrității sale teritoriale.

Sub forma sa cea mai gravă, problema se pune în termeni de independență a minorității. Situațiile de acest tip precum este cazul albanezilor din Kosovo riscă să escaladeze în conflicte armate.

Profesorul André-Louis Sanguin de la Universitatea din Angers afirmă că ruptura se produce în momentul când minoritățile rup alianța istorică tacită cu guvernul central și reclamă dreptul lor moral la autodeterminare așa cum fusese acesta afirmat în cele 14 puncte wilsoniene⁵. Putem cita aici cazul corsicanilor și bascilor.

O situație mai puțin gravă apare atunci când există dialog între statul care adăpostește minoritatea și “patria-mamă”. Ea se manifestă la nivelul relațiilor bilaterale și nu pune cu adevărat în pericol frontierele existente la un moment dat, în ciuda importanței acordate de o parte și de alta aspectului teritorial în chestiune. În cazul acesta, minoritatea nu revendică dreptul la independență. Ea este interesată numai să păstreze drepturile sale individuale sau colective. Aceste probleme se

⁵ André-Louis Sanguin, *op.cit.*, p. 7 și Mark Neville, „*Europe:Rights of Ethnic minorities and Religions-Linking Diversity*”, în Dialogue+Cooperation, nr.2, 2004, p. 5-19.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

regăsesc în Europa Centrală, în teritoriile care sunt aproape aceleași din 1919 până în prezent. Exemplele maghiarilor din Transilvania, Slovacia, Voivodina și a turcilor din Bulgaria sunt relevante în acest sens.

Există, de asemenea, anumite grupuri socio-etnice care revendică respectul drepturilor fundamentale ale omului sau drepturi speciale precum minoritățile de romi și anumite minorități din Occidentul European precum bretonii de exemplu. Aceste minorități nu constituie o amenințare pentru securitatea continentului decât în măsura în care integrarea lor socio-economică nu produce dezechilibre majore în statele pe teritoriul cărora rezidează.

La sfârșitul secolului al XX - lea și începutul secolului al XXI-lea chestiunea minorităților a fost abordată în două maniere diferite: dimensiunea umană și dimensiunea securității. Ambele metode au contribuit la o mai bună cunoaștere a situației minorităților și la rezolvarea substanțială a problemei acestora.

1. Dimensiunea umană

Un rol deosebit în protecția drepturilor minorităților l-a avut sistemul normativ al Consiliului Europei. După al doilea război mondial asistăm la o creștere a numărului actelor normative referitoare la minorități precum „Declarația universală a drepturilor omului” elaborată de ONU, în 1948, „Pactul Internațional relativ la drepturile civile și politice (1966)”, „Actul Final de la Helsinki (1975)”, „Documentul de la Viena (1989)”, „Documentul de la Copenhaga (1990)”, „Carta de la Paris (1990)”, „Declarația asupra drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale și etnice, religioase și lingvistice (1992)”, „Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare (1992)”, „Convenția cadru pentru protecția

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

minorităților naționale” (1 februarie 1995, Strasbourg), „Convenția europeană asupra naționalității” (6 noiembrie 1977), „Recomandarea nr. 1134 asupra drepturilor persoanelor aparținând minorităților” (1990), „Recomandarea 1201 relativă la un Protocol adițional la Convenția europeană a drepturilor omului” (1993), „Recomandarea 1735”(2006) ș.a. În ultimul document menționat „Recomandarea 1735” termenul de națiune și minoritate a dobândit sensuri noi, încercându-se depășirea cadrelor etno-culturale și naționale în favoarea unei definiții a unei națiuni europene mult mai cuprinzătoare⁶.

Documentele europene cu privire la protecția minorităților formează ele însele un *regim european de protecție a minorităților*. Acest regim chiar dacă a fost acceptat parțial de majoritatea țărilor Europei Centrale și de Est, tratarea chestiunii minorităților numai prin intermediul acestuia este iluzorie.

De exemplu, Consiliul Europei ia în considerare doar drepturile de care trebuie sau ar trebui să beneficieze minoritățile. El vizează rezolvarea problemei minorității cu prioritate în interiorul statului existent. Mai mult, el nu are la dispoziție instrumente directe care să oblige statele membre să aplice normele europene de protecție a minorităților. Fiind o organizație interguvernamentală este la latitudinea statelor dacă aplică sau nu normele europene convenite.

Unele state din Europa Centrală și de Est, sub impulsul demersului de integrare în NATO și UE, au înscris în Constituțiile lor normele europene de protecția minorităților naționale. Spre deosebire de acestea, Federația Rusă a tratat agresiv chestiunea Ceceniei.

⁶ Adrian Severin, „Națiune și minorități naționale în era globalizării”, în Ziua, 7 februarie 2006; pentru textul „Recommendation 1735”, în <http://assembly.coe.int>

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

Raporturile minorităților cu majoritatea și statul în care persoanele aparținând acestora sunt rezidente nu sunt uniforme. Albanezii din Kosovo, irlandezii, bascii etc. au reclamat independența față de statul sub a cărui suveranitate trăiesc, în timp ce alte minorități, ca de exemplu maghiarii din Transilvania, au manifestat deschis pentru participarea la o nouă construcție politică statală, în care majoritatea și minoritatea să se exprime ca două comunități dornice de conviețuire împreună.

Regimul european de protecție a minorităților și-a făcut simțite efectele în contextul demersului statelor central europene de a se integra în Uniunea Europeană și NATO. Exemple concludente în acest sens ne sunt oferite de țările din Europa Centrală precum Ungaria, Cehia, Slovacia, Polonia, România etc. În aceste țări, atitudinea față de minorități a îmbrăcat forme de manifestare pozitivă, greu de imaginat în regimurile comuniste. Au fost făcute concesii privind autonomia culturală, religioasă, iar în România și Slovacia, minoritatea maghiară a participat la guvernare alături de majoritate.

2. Dimensiunea securității europene

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

Această metodă este susținută prin acțiunile OSCE și ale Uniunii Europene. În iulie 1992, la Helsinki, statele participante la Conferința pentru Cooperare și Securitate în Europa au creat un instrument de prevenire a conflictelor, a cărui activitate este în întregime orientată către chestiunea minorităților: „Înaltul Comisar pentru Minoritățile Naționale”⁷.

În ceea ce privește minoritățile naționale și etnice, „Înaltul Comisar” trebuie să evalueze, existența unui risc pentru pacea și stabilitatea regională. Dacă acesta estimează că există un astfel de risc de conflict va declanșa o alertă rapidă.

Existența „Înaltului Comisar pentru Minorități Naționale” are câteva avantaje: pe de o parte, acest organism asigură o grupare a informațiilor, ceea ce îi permite o cunoaștere aprofundată și obiectivă a minorităților, iar pe de altă parte, statele recunosc rolul unor actori nonstatali în prevenirea unor conflicte⁸.

În același timp, „Înaltul Comisar pentru Minorități Naționale” prezintă garanții de imparțialitate și ceea ce conferă remarcilor și recomandărilor sale o valoare morală importantă. El favorizează apropierea părților, construind bazele unei viitoare negocieri. Acest tip de *diplomație preventivă* a fost ilustrată remarcabil de fostul „Înalt Comisar pentru Minoritățile Naționale”, Max von der Stöel.

În ciuda acestor avantaje, reușita „Înaltului Comisar” depinde de voința statelor (pe teritoriul cărora sunt focare de conflict) de a accepta colaborarea cu OSCE. Rolul acestei instituții s-a dovedit eficient în România unde administrația publică centrală a acceptat recomandările „Înaltului Comisar” și s-a dovedit ineficient în Rusia, ce a rămas o mare putere cu vocație imperială.

⁷ Adrian Năstase, *op.cit.*, p. 569-574 și John Packer, „*The OSCE and international guarantees of local self-government*”, în *Local Self-Government, Territorial Integrity and protection of minorities*, Strasbourg, European Commission for Democracy Through Law, Council of Europe Publishing, 1996, p. 250-272.

⁸ Sylvie De Tirilly, *op.cit.*, p. 43.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

Pe lângă acțiunile Înalțului Comisar pentru Minorități Naționale, OSCE ilustrează cel mai bine ideea de securitate paneuropeană, acoperind prin numărul statelor membre spațiul “Marii Europe”⁹.

Metoda sa de abordare a securității este una globală. În virtutea unei astfel de metode problemele de securitate sunt abordate sub triplul unghi al dimensiunii politico-militare (control de armamente, dezarmare, gestiunea crizelor și conflictelor, reglarea pașnică a diferendelor), al dimensiunii economice (care include chestiuni referitoare la protecția mediului) și al dimensiunii umane (stat de drept, drepturile omului, minorități naționale, chestiuni umanitare etc.).

În același timp, de la debutul său „procesul Helsinki” care a dus, în 1994, la instituționalizarea OSCE-ului a acționat ca un laborator normativ. Organizația are astăzi un corpus fondat pe principiile democrației pluraliste, statului de drept și economiei de piață, acționând atât la nivelul relațiilor intrastatale cât și la cel interstatal.

Procesul de integrare țărilor din Europa de Est în Uniunea Europeană a fost însoțit de un demers legislativ privind drepturile omului și protecția minorităților naționale și etnice. Compatibilizarea legislațiilor statelor central europene cu exigențele UE a fost remarcată de Günther Verheugen, comisarul pentru extindere, în aprilie 2002, cu câteva luni înainte

⁹ Victor Yves Ghebali, *L’OSCE dans l’Europe post-communiste. Vers une identité paneuropéenne de sécurité*, Bruxelles, Etablissement Emile Bruylant, 1996, p.634-638.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

de Consiliul European de la Copenhaga (decembrie 2002), forum care a celebrat realizarea strategiei de extindere a UE spre zece state candidate¹⁰.

Aderarea celor 10 state, la 1 mai 2004, n-a însemnat numai integrarea a zece economii, a zece democrații, a zece noi actori europeni ci și integrarea a numeroase naționalisme. Dezbaterile identitare, a raporturilor între majorități și minorități în aceste state, dialogul dintre instituțiile europene, naționale și instituțiile minorităților animate de voința de autonomie, au constituit și constituie o problemă a securității europene.

Monitorizările UE și a altor organizații internaționale a politicilor țărilor din Europa Centrală au arătat că există voință politică pentru integrarea și participarea minorităților la procesele de decizie ale acestora.

Lucrările occidentale asupra situației minorităților naționale și etnice din Cehia, Slovacia, Polonia și Ungaria sunt, în general, apreciative la adresa instituțiilor guvernamentale din aceste țări.

De exemplu, Ungaria este prezentată ca un model. Statisticile oficiale ne arată că 3% din cetățenii maghiari se consideră de altă etnie decât cea maghiară¹¹ ceea ce face ca problematica minorităților să nu aibă o greutate importantă în deciziile politice ale acestui stat. Este adevărat că statul maghiar a întreprins mai multe măsuri pentru protejarea minorităților naționale, mai ales în cea ce privește autogovernarea minorităților, ce nu trebuie înțeleasă în sensul autonomiei teritoriale. Conceptul este doar unul de „autonomie culturală”.

¹⁰ Günter Verheugen, „*Entering the final stage*”, speech 02/602 delivered at the Economist Conference, Vienna, 2002.

¹¹ *Központi Statisztikai Hivatal(2002), Népszámlálás 2001*, în <http://www.nepszamlalas2001.hu>.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

În Polonia, deși potrivit legii din 2005 există mai multe minorități naționale și etnice, numărul acestora nu depășește 3,26% din populația totală a țării care numără 38 230 000 de locuitori ¹². În acest stat, silezienii ce numără în jur de 173 000 de locuitori, pot constitui o problemă minoritară, mai ales că unii analiști consideră că numărul lor este mai mare decât în statisticile oficiale.

În Cehia deși există un număr de 9,58% minorități, numărul fiecărei minorități în parte este foarte mic, probabil că numai moravienii ce vorbesc limba cehă și romii pot cu adevărat reprezenta o problemă în raporturile stat-majoritate-minorități.

Dintre aceste state, credem că Slovacia poate avea cu adevărat dificultăți în raporturile cu minoritățile naționale și etnice, având în vedere numărul important al comunității maghiare, deși dialogul politic cu partidele maghiare a condus spre un echilibru și un dialog pozitiv între majoritate și minoritate.

În toate cele patru state există, însă o problemă comună, integrarea populației rome, a cărei număr este considerat a fi mult mai mare decât în recensămintele oficiale. Toate aceste țări au introdus legislații speciale pentru romi, mergând de la ideea de protecție a acestora la suvenționarea unor programe menite să contribuie la integrarea lor socială și economică.

Teme de studiu

1. Realizați un scurt eseu prin care să argumentați de ce minoritățile reprezintă o sursă de conflict și o amenințare la adresa securității.

¹² Główny urząd Statystyczny 2003.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.Z/G/139490

2. Realizați o scurtă analiză cu privire la situația minorităților din Europa de Est din punct de vedere al securității europene.

BIBLIOGRAFIE FACULTATIVĂ

1. Adrian Ivan, Conceptul de „minoritate” in „Tribuna”, nr. 16, 2003.
2. Adrian Ivan, Stat, Majoritate și Minoritate Națională în România, Cluj-Napoca, CA Publishing, 2010
3. Adrian Năstase (coord), Drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, București, Regia Autonomă “Monitorul Oficial”, vol.1
4. Adrian Severin, „Națiune și minorități naționale în era globalizării”, în Ziua, 7 februarie 2006; pentru textul „Recommandation 1735”, în [http:// assembly.coe.int](http://assembly.coe.int)
5. André Liebich, Les minorités nationales en Europe Centrale et Orientale, Genève, Georg Editeur, 1997.
6. André-Louis Sanguin, Les minorités ethniques en Europe, Paris, L’Harmattan, 1993.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

7. Gabriel Andreescu, Națiuni și minorități, Editura Polirom, Iași, 2004
8. Graham Evans , Jeffrey Newnham, Dicționar de Relații Internaționale, Editura Universal Dalsi, București
9. Günter Verheugen, „Entering the final stage”, speech 02/602 delivered at the Economist Conference, Vienna, 2002.
10. Jennifer Jackson Preece, National Minorities and the European Nation States System, New York, Oxford University Press, 1998.
12. Louis le Fur, Races, Nationalities, Etats, Paris, 1922
11. Sylvie de Tirilly, “Minorités et sécurité en Europe” , în Ares, vol. XV, no.1, 1995.
12. Victor-Yves Ghebali, , „La question des minorités nationales à la lumière du Pacte de Stabilité en Europe”, în Le Trimestre du Monde, no. 4, 1994.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.Z/G/139490

REZUMAT

Amenințarea pe care minoritatea o resimte la adresa securității sale, a supraviețuirii și identității sale este sursă de tensiune. Sursele de tensiune sunt favorizate de numărul grupului minoritar, de identificarea minorității cu teritoriul pe care ea este regrupată, valoarea simbolică pe care statul în cauză îl acordă spațiului locuit de minoritate (Kosovo – sârbii consideră că este teritoriul de formare al poporului sârb) – acesta este și spațiul referitor la care majoritatea și minoritatea își dispută apartenența istorică, argumentele având aici o încărcătură simbolică-istorică – (cine a fost primul?) – semnificativă.

Politicile privind apărarea drepturilor omului și protecția minorităților naționale din țările europene au fost influențate de politicile Uniunii Europene în domeniu și ale celorlalte organizații europene precum Consiliul Europei și

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

OSCE. Se poate observa că statele din Europa de Est au adoptat măsuri legislative privind protecția minorităților imediat după semnarea Tratatului de la Maastricht(1992), măsuri și politici amplificate după depunerea cererilor de aderare la UE.

În final, credem că problema minorităților în UE va continua să rămână pe agendele naționale și europene, iar orice exagerare fie în direcția minimizării drepturilor minorităților sau în direcția accentuării autonomiei și izolării acestora va conduce la tensiuni, chiar dacă aceste state sunt membre ale UE și ale NATO.

Cursul de față își propune să învețe studenții masterului de Diplomatie Publică să identifice principalele provocări pe care minoritățile le ridică la adresa securității internaționale, pentru a putea apoi să identifice instrumentele de diplomatie publică relevante pentru acest domeniu.

Realizat,
Prof. univ. dr.
ADRIAN LIVIU IVAN